

# Kamu Kurumlarında Çalışan Bilgisayar Programcılarının Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi: Ankara İli Örneği

Vildan Ateş<sup>1</sup>\*, Güven Yıldız<sup>1</sup>

<sup>1</sup> Ankara Yıldırım Beyazıt University, <sup>2</sup> Ministry of Health of the Republic of Turkey, \* Corresponding author, vginates@gmail.com

## Özet

Bu araştırmanın amacı; bilgisayar programcılarının tükenmişlik düzeylerinin alt boyutları arasında ilişkiyi ve bazı demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemektir. Bu araştırmanın çalışmanın grubu Ankara ilindeki altı kurumda (Sağlık Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, Bilim ve Sanayi Teknoloji Bakanlığı, Bilgi ve Teknoloji Kurumu ile Türk Telekom) çalışan 110 bilgisayar programcısından oluşmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak Maslach Tükenmişlik Ölçeği kullanılmış ve veriler SPSS 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan Pearson korelasyon analizi ve tek yönlü ANOVA analizleri sonucunda alt boyutlar arası (duygusal tükenme, duyarsızlaşma, kişisel başarının azalması) pozitif yönlü ilişkiler olduğu, cinsiyetin ve meslek seçimi kararının bilgisayar programcılarının tükenmişlik puanına etkisi olmadığı fakat başka bir kurumda çalışmanın tükenmişlik puanına etkisi olduğu görülmüştür.

## Title

Examination of Burnout Levels of Computer Programmers Working in Public Institutions Based on Some Demographic Variables: Ankara Province Case

## Abstract

The purpose of this research is to determine the relationship between the burnout levels of computer programmers who works in public institutions in Ankara province and based on some demographic variables. Working group of this research consist of 110 computer programmers who work in six institutions (Ministry of Health, Customs and Trade Ministry, Turkey Pharmaceuticals and Medical Devices Agency, Science and Industrial Technology, Ministry of Information and Technology Authority by Turk Telekom) in Ankara province. The Maslach Burnout Inventory (MBI) was used as the data collection tool in the study and the data were analyzed using the SPSS 22.0 program. As a result of the exploratory factor analysis (EFA), Pearson correlation analysis, positive correlations were found between sub dimensions (emotional exhaustion, depersonalization, decrease of personal achievement) of the MBI. One-way analysis of ANOVA showed that gender and occupational choice decision was not statistically significant for computer programmer's burnout score. But it was seen that working in another institution had an effect on burnout score.

**Keywords:** Computer programmers, Burnout, Maslach burnout scale.

**Citation:** Ateş, V., Yıldız, G. (2018, October) *Kamu Kurumlarında Çalışan Bilgisayar Programcılarının Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi: Ankara İli Örneği*. Paper presented at the Fifth International Management Information Systems Conference.

**Editor:** H. Kemal İter, Ankara Yıldırım Beyazıt University, Turkey

**Received:** August 19, 2018, **Accepted:** October 18, 2018, **Published:** November 10, 2018

**Copyright:** © 2018 IMISC Ateş, Yıldız. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

## **Bilgisayar Programcılarının Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi**

### **Özet**

Bu araştırmanın amacı; bilgisayar programcılarının tükenmişlik düzeylerinin alt boyutları arasında ilişkiyi ve bazı demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemektir. Bu araştırmanın çalışmanın grubu Ankara ilindeki altı kurumda (Sağlık Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, Bilim ve Sanayi Teknoloji Bakanlığı, Bilgi ve Teknoloji Kurumu ile Türk Telekom) çalışan 110 bilgisayar programcısından oluşmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak Maslach Tükenmişlik Ölçeği kullanılmış ve veriler SPSS 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan Pearson korelasyon analizi ve tek yönlü ANOVA analizleri sonucunda alt boyutlar arası (duygusal tükenme, duyarsızlaşma, kişisel başarının azalması) pozitif yönlü ilişkiler olduğu, cinsiyetin ve meslek seçimi kararının bilgisayar programcılarının tükenmişlik puanına etkisi olmadığı fakat başka bir kurumda çalışmanın tükenmişlik puanına etkisi olduğu görülmüştür.

## **Examination of Burnout Levels of Computer Programmers Based On Some Demographic Variables**

### **Abstract**

The purpose of this research is to determine the relationship between the burnout levels of computer programmers and based on some demographic variables. Working group of this research consist of 110 computer programmers who work in six institutions (Ministry of Health, Customs and Trade Ministry, Turkey Pharmaceuticals and Medical Devices Agency, Science and Industrial Technology, Ministry of Information and Technology Authority by Turk Telekom) in Ankara province. The Maslach Burnout Inventory (MBI) was used as the data collection tool in the study and the data were analyzed using the SPSS 22.0 program. As a result of the Pearson correlation analysis, positive correlations were found between sub dimensions (emotional exhaustion, depersonalization, decrease of personal achievement) of the MBI. One-way analysis of ANOVA showed that gender and occupational choice decision was not statistically significant for computer programmer's burnout score. But it was seen that working in another institution had an effect on burnout score.

### **Keywords**

Computer programmers, Burnout, Maslach Burnout Scale.

### **1. GİRİŞ**

Tükenmişlik; insanlar ile iletişimin yoğun olduğu meslek gruplarında çalışanları etkileyen, hizmet kalitesi, ruhsal bunalım gibi birçok ciddi kayıplara yol açabilen, bireyin iç kaynaklarının tükenmesi nedeni ile yaptığı işi, sorumluluklarını yerine getirememesidir. Kısaca ruhsal ve fiziksel anlamda yaptığı işi yerine getiremez hale gelmesi, enerjisinin tükenmesi olarak tanımlanabilir (Maslach vd., 2001). Türk Dil Kurumu'nun sözlüğünde de "Tükenmişlik" gücünü yitirmiş olma, çaba gösterememe olarak tanımlanmaktadır. Tükenmişlik, daha çok insanlara hizmet sunan mesleklerde ve duygusal taleplerin yoğun olduğu ortamlarda görülür ve günümüzde tükenmişlik, birey ve örgüt açısından ağır ve ciddi sonuçlara neden olacağı için önlenmesi gereken bir durum olarak değerlendirilmektedir.

Tükenmişlik ilk kez 1970'li yıllarda tanımlanmış ve sosyal bir problem olarak gösterildikten sonra incelenmeye başlanmıştır (Budak, 2000). Literatür incelendiğinde kamu ve özel sektörde çalışan farklı meslek gruplarını (öğretmenler, doktorlar, hemşireler, akademisyenler, polisler, bakım elemanları, banka çalışanları, muhasebeciler) inceleyen tükenmişlik çalışmalarının olduğu görülmüştür (Aslan ve Erbay, 2017; Özay vd., 2017; Özsoylu vd., 2017; Güney ve Akdağ, 2018;

Serinkan ve Arapova, 2018; Tanrıverdi vd., 2018). Diğer taraftan tükenmişlik ile bireysel farklılık değişkenleri ilişkisi yeterince vurgulanmış olmasına rağmen, yoğun ve uzun saatler çalışan bilgisayar programcılarının tükenmişlik düzeyini inceleyen bir araştırmanın da olmadığı görülmüştür.

Bu araştırmanın amacı; bilgisayar programcılarının tükenmişlik düzeylerinin alt boyutları arasında ilişkiyi ve belirli demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemektir.

Çalışmanın araştırma soruları aşağıdaki şekildedir:

- Duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarının azalması alt boyutları arasında ilişki var mıdır?
- Cinsiyetin bilgisayar programcılarının tükenmişlik puanlarına etkisi var mıdır?
- Meslek seçimi kararının bilgisayar programcılarının tükenmişlik puanlarına etkisi var mıdır?
- Farklı bir kurumda daha çalışmanın bilgisayar programcılarının tükenmişlik puanlarına etkisi var mıdır?

Çalışmanın diğer bölümleri aşağıdaki şekildedir. İkinci bölümde literatür taraması, üçüncü bölümde materyal ve metot sunulmuştur. Dördüncü bölümde araştırmanın bulgularına yer verilirken son bölüm olan beşinci bölümde sonuç bulunmaktadır.

## **2. LİTERATÜR TARAMASI**

Bu bölümde son yıllarda Maslach Tükenmişlik Ölçeği (MTÖ) kullanılarak farklı kişilerin ve meslek gruplarının tükenmişlik düzeyini araştıran çalışmalar sunulmuştur. Özsoylu vd. (2018) Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Hastanesi'nde çalışan hemşirelerin tükenmişlik düzeyini araştırmışlardır. Aynı şekilde bir diğer üniversite hastanesindeki hemşirelerin tükenmişliğinin örgütsel bağlılığa etkisi de Demirel vd. (2017) tarafından çalışılmıştır. Tıp çalışanlarına yönelik bir diğer tükenmişlik çalışması da Öz ve Çolakoglu (2018) tarafından asistan doktorlar için yapılmıştır. Avşaroğlu ve Mistan 2018 yılında yaptıkları çalışmalarında özel eğitim kurumlarındaki öğretmenlerin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeylerini ve Köse vd.(2017) tarafından yapılan bir diğer çalışmada da biyoloji öğretmen adaylarındaki tükenmişlik düzeyinin araştırıldığı görülmektedir. 2017 yılında Anıl vd. tarafından yapılan bir diğer çalışmada çocuk sağlığı ve hastalıkları uzmanlık öğrencilerinin tükenmişlik düzeyleri incelenmiştir. Selami ve Hüda'nın (2018) çalışmasında tükenmişlik sendromunun muhasebe meslek mensupları açısından incelendiği görülmektedir. Taysı ve Canbaz da (2018) İstanbul ilindeki aynı meslek grubunun tükenmişliğini incelemişlerdir. 2017 yılında Arslan ve Erbay tarafından yapılan bir diğer çalışmada da Ankara Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne bağlı çocuk evlerinde çalışan bakım elemanları ve çocuk evi sorumlularının tükenmişlik düzeyleri araştırılmıştır. Ulusal ve uluslar arası literatür incelendiğinde MTÖ'nün tükenmişlik çalışmalarından sıklıkla kullanıldığı görülmektedir.

## **3. MATERYAL VE METOT**

Bu bölümde çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve analizi hakkında bilgiler sunulacaktır.

### **3.1. Çalışma Grubu**

Bu araştırmanın çalışmanın grubu Ankara ilindeki altı kurumda (Sağlık Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, Bilim ve Sanayi Teknoloji Bakanlığı, Bilgi ve Teknoloji Kurumu ile Türk Telekom) çalışan bilgisayar programcılarından oluşmaktadır. Bu çalışma grubu içerisinden kolay erişilebilir örneklem metodu kullanılarak toplam 110 kişiye ulaşılmıştır.

### **3.2. Veri toplama aracı**

Çalışmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Maslach Tükenmişlik Ölçeği, Maslach ve Jackson (1981) tarafından geliştirilmiş ve Canan Ergin (1992) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ankette 22 madde bulunmaktadır. Orijinal anketin üç alt boyutu bulunmaktadır. İlk alt boyut Duygusal Tükenme (DT, Emotional Exhaustion) olup, kişinin mesleği ya da işi tarafından tüketilmiş ve aşırı yüklenilmiş olma duyguları olarak tanımlamakta ve 9 maddeden (1., 2., 3., 6., 8., 13., 14., 16., 20.). oluşmaktadır. İkinci alt boyut duyarsızlaşma (D, Depersonalization) olup, kişinin

hizmet verdiklerine karşı, bireylerin kendilerine özgü birer varlık olduklarını dikkate almaksızın duygudan yoksun biçimde davranmaları şeklinde tanımlanabilir. Ankette 5 maddeden (5., 10., 11., 15., 22.) oluşmaktadır. Son ve üçüncü alt boyut kişisel başarının azalması (KB, Lack of Personal Accomplishment) olup insanlarla çalışan bir kimsede yeterlilik ve başarıyla bir işin üstesinden gelememe duygularıdır ve 8 maddeden (4., 7., 9., 12., 17., 18., 19., 21.) oluşmaktadır.

### 3.3. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasına 1 Nisan 2018 tarihinde başlanmış ve 15 Haziran 2018 tarihinde son verilmiştir. Bu tarihler aralığında araştırmacılar tarafından Ankara ilinde bulunan Sağlık Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, Bilim ve Sanayi Teknoloji Bakanlığı, Bilgi ve Teknoloji Kurumu, Türk Telekom kurumlarındaki bilgisayar programcılarını ziyaret edilerek çalışmaya gönüllü katılmak isteyenlere anket formu bırakılmıştır. Buna ilaveten anketin online sürümü hazırlanmış isteyen katılımcılar online olarak çalışmaya katılmışlardır.

### 3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizi için tek yönlü ANOVA testi ve Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Tüm analizler SPSS 22.0 programı kullanılarak yapılmıştır.

## 4. BULGULAR

Bu bölümde sırasıyla katılımcılara ait betimsel istatistikler, güvenilirlik analizi sonuçları ve araştırma sorularının cevaplanmasına ilişkin bulgular sunulmuştur.

Tablo 1

*Katılımcılara ait Demografik Özellikler*

| <i>Cinsiyeti</i> | <i>Sayı</i> | <i>%</i> | <i>Çalıştığı Kurum Dışında Çalışma</i> | <i>Sayı</i> | <i>%</i> |
|------------------|-------------|----------|----------------------------------------|-------------|----------|
| Kadın            | 71          | 64,5     | Evet                                   | 34          | 30,9     |
| Erkek            | 39          | 35,5     | Hayır                                  | 76          | 69,1     |

  

| <i>Medeni Durumu</i> | <i>Sayı</i> | <i>%</i> | <i>Sigara İçme Durumu</i> | <i>Sayı</i> | <i>%</i> |
|----------------------|-------------|----------|---------------------------|-------------|----------|
| Bekâr                | 54          | 49,1     | Evet                      | 42          | 38,2     |
| Evli                 | 45          | 40,9     | Hayır                     | 68          | 61,8     |
| Diğer                | 11          | 10       |                           |             |          |

  

| <i>Çalışma Süresi</i> | <i>Sayı</i> | <i>%</i> | <i>Meslek Seçimi Kararını Kendi Verme</i> | <i>Sayı</i> | <i>%</i> |
|-----------------------|-------------|----------|-------------------------------------------|-------------|----------|
| 0-24 ay               | 46          | 41,8     | Evet                                      | 92          | 83,6     |
| 25-48 ay              | 38          | 34,5     | Hayır                                     | 18          | 16,4     |
| 49-72 ay              | 15          | 13,6     |                                           |             |          |
| 73 ay ve üzeri        | 11          | 10,0     |                                           |             |          |

Katılımcılara ait demografik özellikler Tablo 1’de görülmektedir. Araştırmaya katılan bilgisayar programcılarının 71’inin (%64,5) kadın, 39’unun (%35,5) erkek olduğu görülmektedir. Çalışma süreleri incelendiğinde 46’sı (%41,8) 0-24 ay, 38’i (%34,5) 25-48 ay, 15’i (%13,6) 49-72 ay ve 11’i (%10) de 73 ay üzerinde bilgisayar programcılığı yaptıklarını belirtmişlerdir. Sadece 34’ü (%30,9) kendi kurumu dışında başka bir kurumda çalıştığını belirtirken 76’sı (69,1) farklı bir kurumda çalışmamaktadır.

Anketten elde edilen verilerin iç tutarlılık anlamındaki güvenilirliği için Cronbach Alfa katsayısı ( $\alpha$ ) ile test edilmiştir.

Tablo 2

*Güvenilirlik Analizi Sonuçları*

| <i>Anket</i> | <i>Alt Boyutlar</i> | <i>Cronbach Alfa (<math>\alpha</math>)</i> |
|--------------|---------------------|--------------------------------------------|
|              | Genel               | 0,80                                       |
|              | Duygusal Tükenme    | 0,62                                       |

|                    |                            |      |
|--------------------|----------------------------|------|
| <b>Tükenmişlik</b> | Duyarsızlaşma              | 0,66 |
|                    | Kişisel Başarının Azalması | 0,86 |

Tablo 2 incelendiğinde anketin genelinin, duygusal tükenme ve duyarsızlaşma boyutlarına ilişkin güvenilirlik değerlerinin sosyal bilimlerde oldukça güvenilir kabul edilen sınırlar olan 0,60 ile 0,80 arasında olduğu görülmektedir. Bu da anketten elde edilen verilerin bu alt boyutlar (genel, duygusal tükenme, duyarsızlaşma) için iç tutarlılık anlamında oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan kişisel başarının azalması boyutu Cronbach alfa katsayısı 0,86 olup yüksek derecede güvenilir olarak yorumlanabilir.

#### *Araştırma sorularının cevaplanması*

Araştırma sorularını cevaplamak için ilk olarak tüm katılımcılara ait tükenmişlik puanları elde edildikten sonra araştırma sorularını cevaplamak için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Tek yönlü varyans analizleri yapılmadan önce analizin varsayımları test edilmiştir. Normal dağılım gösterdikleri histogram grafiği ile doğrusallık için P Plots grafikleri incelenmiştir. Verilerin normal dağıldığı ve doğrusal olduğu görülmüştür. Tek yönlü varyans analizinin diğer varsayımı olan varyansların homojenliği sayıltısı Levene istatistiği ile test edilmiş ve p değerlerinin 0,01’den büyük olduğu için ( $p > 0,01$ ) varyansların homojen olduğu görülerek analizlere devam edilmiştir.

#### *Duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarının azalması alt boyutları arasındaki ilişkinin araştırılması*

Araştırmaya katılan bilgisayar programcılarının tükenmişlik düzeylerinin boyutları arasındaki ilişkiyi gösteren Pearson korelasyon analizi Tablo 3’te gösterilmektedir.

Tablo 3

#### *Tükenmişlik Boyutları Pearson Korelasyon Analizi*

|                            |                     | Duygusal tükenme | Duyarsızlaşma | Kişisel başarının azalması |
|----------------------------|---------------------|------------------|---------------|----------------------------|
| Duygusal tükenme           | Pearson korelasyonu |                  | 0,87          | 0,52                       |
|                            | p                   |                  | 0,000         | 0,000                      |
|                            | N                   |                  | 110           | 110                        |
| Duyarsızlaşma              | Pearson korelasyonu | 0,87             |               | 0,46                       |
|                            | p                   | ,000             |               | 0,000                      |
|                            | N                   | 110              |               | 110                        |
| Kişisel başarının azalması | Pearson korelasyonu | 0,52             | 0,46          |                            |
|                            | p                   | 0,000            | 0,000         |                            |
|                            | N                   | 110              | 110           |                            |

$p < 0,01$

Katılımcıların duygusal tükenme puanı ile duyarsızlaşma puanı arasında anlamlı ( $p < 0,01$ ) ve pozitif (doğru) yönlü güçlü bir ilişki ( $r = 0,87$ ) olduğu Tablo 3 incelendiğinde görülmektedir. Diğer bir deyişle bilgisayar programcılarının duygusal tükenme puanı arttıkça, duyarsızlaşma puanı da artmaktadır. Aynı şekilde duygusal tükenme puanı ile kişisel başarının azalması puanı arasında da anlamlı ilişki bulunmasına rağmen ( $p < 0,01$ ) pozitif yönlü orta düzeyde ( $r = 0,52$ ) olduğu tespit edilmiştir. Bilgisayar programcılarının duygusal tükenme puanı arttıkça kişisel başarının azalması puanı da artmaktadır. Benzer bir ilişki de duyarsızlaşma puanı ile kişisel başarının azalması puanı arasındadır. İlişki anlamlı olup ( $p < 0,01$ ) pozitif yönlü ve zayıf düzeyde ( $r = 0,49$ ) olup bilgisayar programcılarının duyarsızlaşma puanı arttığında kişisel başarının azalması puanı da artmaktadır şeklinde yorumlanabilir.

#### *Cinsiyetin bilgisayar programcılarının tükenmişlik puanına etkisinin araştırılması*

Bilgisayar programcılarının tükenmişlik puanı ile cinsiyet arasındaki yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 4 ve Tablo 5’te görülmektedir.

Tablo 4

#### *Cinsiyete ait Betimsel İstatistikler*

| Cinsiyet | N  | Ortalama | Standart Sapma | Standart Hata |
|----------|----|----------|----------------|---------------|
| Erkek    | 71 | 62,41    | 19,69          | 2,33          |

|        |     |       |       |      |
|--------|-----|-------|-------|------|
| Kadın  | 39  | 63,88 | 18,56 | 2,97 |
| Toplam | 110 | 62,92 | 19,22 | 1,83 |

Tablo 4'te cinsiyete ait betimsel istatistikler bulunmaktadır. Tablo 4 incelendiğinde erkek programcılarının ortalama tutum puanlarının (62,41), kadınların ortalama tutum puanlarından (63,88) düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 5

*Cinsiyet ile Tükenmişlik Puanı Arasındaki Tek Yönlü ANOVA Sonuçları*

| Varyansın    | Kareler Toplamı | sd  | Kareler Ortalaması | F    | Önem Düzeyi(p) |
|--------------|-----------------|-----|--------------------|------|----------------|
| Gruplararası | 53,904          | 1   | 53,904             | ,145 | 0,704          |
| Gruplariçi   | 40241,514       | 108 | 372,607            |      |                |
| Toplam       | 40295,418       | 109 |                    |      |                |

Fakat bu farklılığın Tablo 5'te görüldüğü gibi ( $F=,145$  ve  $p>0.01$ ) istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir. Cinsiyetin programcılarının tükenmişlik puanı üzerinde etkisi olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

*Meslek seçimi kararının bilgisayar programcılarının tükenmişlik puanına etkisinin araştırılması*

Bilgisayar programcılarının tükenmişlik puanlarının ile meslek seçimi arasındaki yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda programcılarının ortalamalarının birbirinden farklı olduğu Tablo 6'da görülmektedir.

Tablo 6

*Meslek Seçimine ait Betimsel İstatistikler*

| Meslek Seçimi Kararını Kendi Verme | N   | Ortalama | Standart Sapma | Standart Hata |
|------------------------------------|-----|----------|----------------|---------------|
| Evet                               | 92  | 63,72    | 19,94          | 2,07          |
| Hayır                              | 18  | 58,83    | 14,78          | 3,48          |
| Toplam                             | 110 | 62,92    | 19,22          | 1,83          |

Tablo 7

*Meslek Seçimi İle Tükenmişlik Puanı Arasındaki Tek Yönlü ANOVA Sonuçları*

| Varyansın Kaynağı | Kareler Toplamı | sd  | Kareler Ortalaması | F     | Önem Düzeyi(p) |
|-------------------|-----------------|-----|--------------------|-------|----------------|
| Gruplararası      | 360,71          | 1   | 360,71             | 0,976 | 0,326          |
| Gruplariçi        | 39934,70        | 108 | 369,76             |       |                |
| Toplam            | 40295,41        | 109 |                    |       |                |

Tablo 6 ve 7 incelendiğinde, meslek seçimini kendi yapmayan programcılarının ortalama tükenmişlik puanlarının (58,83), kendisi yapan programcılarının ortalama tutum puanlarından (63,72) düşük olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı bir diğer anlamda meslek seçiminin programcılar üzerinde etkisi olmadığı görülmüştür ( $F=,976$  ve  $p>0.01$ )

*Çalıştığı kurum dışında çalışmanın bilgisayar programcılarının tükenmişlik puanına etkisinin araştırılması*

Bilgisayar programcılarının farklı bir kurumda daha çalışmasının bilgisayar programcılarının tükenmişlik puanlarına etkisinin olup olmadığı araştırılan diğer bir araştırma sorusudur.

Tablo 8

*Çalıştığı Kurum Dışında Çalışma Durumuna ait Betimsel İstatistikler*

| Çalıştığı Kurum Dışında Çalışma Durumu | N   | Ortalama | Standart Sapma | Standart Hata |
|----------------------------------------|-----|----------|----------------|---------------|
| Evet                                   | 34  | 54,52    | 21,79          | 3,73          |
| Hayır                                  | 76  | 66,68    | 16,79          | 1,92          |
| Toplam                                 | 110 | 62,92    | 19,22          | 1,83          |

Tablo 8 incelendiğinde tükenmişlik puanı ile çalıştığı kurum dışında bir başka kurumda çalışma arasındaki yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda programcılarının ortalamalarının 54,52 ve 66,68 olup birbirinden farklı olduğu görülmektedir.

Tablo 9

*Çalıştığı Kurum Dışında Çalışma Durumu ile Tükenmişlik Puanı Arasındaki Tek Yönlü ANOVA Sonuçları*

| Varyansın Kaynağı | Kareler Toplamı | sd  | Kareler Ortalaması | F      | Önem Düzeyi(p) |
|-------------------|-----------------|-----|--------------------|--------|----------------|
| Gruplararası      | 3470,52         | 1   | 3470,52            | 10,178 | 0,000          |
| Gruplariçi        | 36824,89        | 108 | 340,97             |        |                |
| Toplam            | 40295,41        | 109 |                    |        |                |

Tablo 9'da çalıştığı kurum dışında çalışma durumu ile tükenmişlik puanı arasındaki tek yönlü ANOVA analizi sonuçları görülmektedir. Çalıştığı kurum dışında başka bir kurumda çalışan programcılarının ortalama tutum puanlarının başka bir kurumda çalışmayanların ortalama puanlarından düşük olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu (  $F=10,178$  ve  $p<0.01$ ) bir diğer anlamda çalıştığı kurum dışında bir başka kurumda çalışma durumunun programcılarının tükenmişlik puanı üzerinde etkisi olduğu görülmüştür.

## 5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Ankara ilindeki altı kurumda çalışan bilgisayar programcılarının ( $n=110$ ) tükenmişlik düzeylerinin alt boyutları arasında ilişki ve cinsiyetin, meslek seçimi kararının ve farklı bir kurumda çalışıp çalışmama durumlarının tükenmişlik puanlarına etkileri araştırılmıştır. Analizler sonucu alt boyutlar arası ilişkiler olduğu görülmüştür (Tablo 3). Diğer taraftan cinsiyetin ve meslek seçimi kararının bilgisayar programcılarının tükenmişlik puanına etkisi olmadığı fakat başka bir kurumda çalışmanın etkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Cinsiyetin tükenmişliğe etkisini araştıran çalışmalar incelendiğinde tutarsız sonuçlar görülmektedir. Bazı çalışmalarda kadınlar ve erkekler arasında farklılık bulunmazken (Aslan ve Erbay, 2017) bazılarında ise cinsiyetin tükenmişliği etkilediği (Girgin ve Baysal, 2005) rapor edilmiştir. Bu sonuçlarda kişilerin farklı ortamlardan farklı şekillerde etkilendiğini göstermektedir. Meslek seçimine çalışanın kendisinin karar verip vermemesi de tükenmişlik düzeyine etki etmemektedir. Bu çalışmanın en ilginç sonucu da başka bir kurumda çalışanların tükenmişlik puanlarının çalışmayanlara göre daha düşük olmasıdır. Bu sonuç bu çalışanların işlerini yapmaktan hoşlandıkları şeklinde yorumlanabilir.

Bu çalışma bazı sınırlılıklara sahiptir. Ayrıca Ankara ilindeki altı kurumdaki bilgisayar programcılarını üzerinde yapılmış olması, sadece kolay erişilebilir çalışma grubu yoluyla verilerin toplanması sınırlılıklarıdır.

Gelecek çalışmalarda farklı demografik değişkenler açısından bilgisayar programcılarını tükenmişlik düzeyleri değerlendirilebilir veya bilişim sektöründe çalışan diğer meslek gruplarının da tükenmişliği incelenebilir.

## Kaynaklar

- Aslan, E. & Erbay, E. (2017). Ankara Aile Ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne Bağlı Çocuk Evlerinde Çalışan Bakım Elemanları Ve Çocuk Evi Sorumlularının İş Doyumu Ve Tükenmişlik Düzeyleri, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2, 535-556.
- Avşaroğlu, S. & Mistan, B. (2018). Özel Eğitim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin İş Doyumu ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi, *TURAN SAM*, 10(37), 102-112.
- Budak, S. (2000). *Psikoloji sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Demirel, Y., Tohum, E.U. & Kartal, Ö. (2017). Tükenmişliğin Örgütsel Bağlılık Üzerine Etkisi: Bir Üniversite Hastanesinde Çalışan Hemşireler Üzerine Araştırma, *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1): 444-460.
- Ergin, C. (1992). *Doktor ve Hemşirelerde Tükenmişlik ve Maslach Tükenmişlik Ölçeğinin Uyarlanması*, VII. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Türk Psikologlar Derneği Yayını, Ankara.

- Girgin, G. & Baysal, A. (2005). Zihinsel Engelli Öğrencilere Eğitim Veren Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeyi Ve Bazı Değişkenler (İzmir Örneği), *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(18): 1-10.
- Güney, S. & Akdağ, H. (2018).Tükenmişlik Sendromunun Muhasebe Meslek Mensupları Açısından İncelenmesi (Erzincan Ve Erzurum İllerinde Bir Araştırma). *Atatürk Üniversitesi Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 32(2), 447-460.
- Maslach, C. & Jackson, S.E. (1981). The Measurment of Experienced Burnout, *Journal of Occupational Behaviour*, 2, 98.
- Maslach, C., Schaufeli, W. B. & Leiter, M. P. (2001). Job burnout. *Annual Reviews Psychology*, 52(1), 397-422.
- Özay Köse, E., Diken, E.H. & Gül, Ş. (2017). Biyoloji Öğretmen Adaylarındaki Tükenmişlik ve KPSS Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(3), 991–1012.
- Öz Selek, S. & Çolakoğlu, C. (2018). Asistan Doktorların İş Stresi Ve Tükenmişlik Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması, *International Congress On Politic, Economic And Social Studies*, 4.
- Özsoylu, S., Akyıldız, B., & Dursun, A. (2017). Bir Üniversite Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Tükenmişlik Düzeyi ve Etkileyen Faktörler. *Çocuk Acil ve Yoğun Bakım Dergisi*, 4, 104-109.
- Serinkan, C. & Arapova, İ. (2018). Bankacılık Sektöründe Tükenmişlik Sendromu, *Journal Of Economics*, 3(5),1-11.
- Tanrıverdi, H., Koçaslan, G., & Taştan, N. O. (2018). Psikolojik Şiddet Algısı, Tükenmişlik Sendromu Ve İşten Ayrılma Niyeti Arasındaki İlişki: Banka Çalışanları Üzerinde Bir Araştırma. *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(1), 113-131.
- Taysı, K. & Canbaz, S. (2018). Muhasebe Meslek Mensuplarında Tükenmişlik Sendromu Üzerine İstanbul İlinde Bir Araştırma, *Mali Çözüm Dergisi*, 28, 91-111.
- Türk Dil Kurumu Sözlüğü. Tükenmişlik. <http://www.tdkterim.gov.tr>, Erişim tarihi: 27. Haziran 2018.